

Due 6. května na památku nastoupení byr. císaře Karla porádku na „stromková slavnost“, při níž založen byl malý trojúhelníkový sad z akátů, jenž nyní na „Masarykův sad“ byl přikřtěn. Drobnosti.

Propagována VI. a VII. válečná půjčka t. j. vymackávání, téměř vynucována byla. Za její zdar bylo zdejšímu důvěrníkovu vydoveno a písemně dodáno poděkování a uznání. (!) Zajímavou podrobností jest i to, že malý zvoneček školní, 0.45 kg vážící byl škole odebrán. Z toho bude kanónů!

Po skončených převratech ve vládě slibuje nám Seidler ráj, jež hodlá vytvořiti z Rakouska. Pozorujme i my zde ve vsi, že se mu nachtelo absolutismu i s celou banderou německou. Jak bude dále? Ode všeho zlého vysvobod nás, Pave!

—1918.—

Počátkem roku bída a nedostatek se stupňují. Všechna úroda opět zabavena, přebytky odevzdány obilnímu ústavu. Chléb a mouka dále dávají se na lístky. Mouka dávala se 3 krát Výživa lidu. za celý rok na božihodové svátky. Chléb byl velmi špatné jakosti, mnohdy k požívání se vůbec nehodil, pes se ho ani nedotknul. Kdo neměl potají něco koupeno, byl by zahynul hladu.

V červnu, červenci a srpnu vůbec nebylo ničeho. Mnozí mlynáři prodávali mouku až za 15[—] K 1 kg, nebylo citu a svědomí k bližnímu. Bída.

Sádlo bylo kupováno až za 200 K 1 kg, Drahota. mléčných výrobků nebylo lze dostati. Obilí bylo za 200, 300, 400 až 800[—] K 1 q. Lichva bujela. Pro překročení stanovených cen byli prodáváci trestáni, ale zaplatili pokuty a „keřasili“ dále. Domácím lidem neradi prodávali, vymlouvajíce se, že nemají, ale pro cizince, Brňáky, a Boskováky, bylo za drahý peněz všeho dost. Při tom ovšem prodáváci naříkali a přísahali rekvisice, plakali, že ničeho nemají. Chudý lid nosil peníze v hrusti a ničeho neostal. Peněz bylo dosti — podpor vyplácelo se až 26.000 K. Jak se lidé o zboží jakéhokoliv druhu a jakosti přímo rvali, lze posuzovati ze znění protokolu o schůzi obecního zastupitelstva ze dne 4. dubna 1918,

ve které továrník Rovner žádá, aby při sekání masa a
výdeji tuku v jeho obchodě byl vždy přítomen 1 člen obec-
ního zastupitelstva na udržování pořádku - assisten-
ce tovaryšů byla slabá a bezmocná. Při posledním
úžasném zbrašení zdálo se, že každý má Pyklov verš:
„Počkej, se, také z tebe bude jednou prase.“ Z náse-
dujícího přehledu je patrné, jak ceny během války stou-
paly.

Ceny životních potřeb za války. (v korunách.)

Předmět	množství	Cena v roků					Poznámky
		1914	1915	1916	1917	1918	
Chleba	1 kg	0.24	0.48	0.70	1.-	1.50	až 2.-
Žito	1 q	22.-	28.-	31.-	42.-	70.-	300
Pšenice	1 q	24.-	34.-	38.-	42.-	80.-	500-800
Rýže	1 kg	0.40	2.20	4.-	6-15	nemí k dostání	
Mléko	1 l	0.14	0.26	0.32	0.50	0.70	1.-
Vejce	1 kus	0.06	0.12	0.20	0.50	0.80	-
Maso hovězí	1 kg	1.60	3.20	6.-	8.-	8.-	
" uzené	1 kg	1.90	5.-	9.-	15.-	40.-	i více
slanina	1 kg	1.90	5.-	10.-	16.-	50.-	150.-
Sádlo	"	1.60	5.40	8.-	18.-	70.-	200.-
Cukr	1 kg	0.76	0.91	1.-	7.-	10.-	10.-
.Zrambory	1 q	6.-	9.-	14.-	20-40	24-60	přes 60
Sláma	1 q	4-6	7.-	15.-	40.-	i více	
Pivo	1 l	0.36	0.44	0.68	1.20	1.80-2.-	
Víno	1 l	1.20	1.80	2.40	6.-	12.-	
Kořalka	1 l	0.90	2.40	4.-	9.-	18.-	
Látky vlněné	1 m	6-10	10-15	20-30	40-70	80-150	300
Klobouk	1 kus	8.-	15.-	20.-	35.-	50.-	
Kůže - ošiv	na boty	20.-	30.-	60.-	120.-	200.-	i více
Sele	1 kus	20.-	30.-	50.-	100.-	500.-	
Hlusa	1 kus	5.-	15.-	25.-	60.-	100.-	
Kůže	1 "	1.50	2.50	5.-	12.-	24.-	
Králík	1 "	2.80	4.-	10.-	20.-	30.-	
1 m ³ dříví tvrdého	1 m ³	9.-	12.-	18.-	24.-	mnohem	
1 m ³ dříví měkkého	1 m ³	7.-	10.-	16.-	20.-	více	
1 měřice pole	1 měra	400.-	600.-	1.000	1.800	2.500	

Vytloukána byla VIII. válečná půjčka. K té už nebylo ani nálady ani důvěry a bylo potřeba užasné výmluvnosti a vytrvalosti, než důvěrník něco sehnal. U odvodu byl ročník 1900, a nastoupil vojenskou službu. Co se bude nyní odvádět? Stojíme před velkým otázkám. Lím se bude stálet? Co se bude jíst?

Poměry
neudržitelné.

Do čeho se oblékeme, když již kopřiv, z nichž se novovělátky tkaly, není? Otázky se rojí. Neudržitelnost poměrů stoupá. Bude kousek. Dlouhý čas (dvě lita již) proslycháme zprávy o legionářích na Rusi a ve Francii. Slyšíme, jak se pni-
mi nakládá, byli-li lapeni v horším vřetkém. Kvůli barbarů německí mstí se na bezbranných. Docházejí z legií i listky, osm jako od válečných zajatců. Mluví se veřejně o hanebných činech ztrestaných oficirů. V lidu to vše. Dost je války, dost násilí! Po neúspěších ofensivy na Pia-
vě nastává pozvolný rozklad v armádě. Ani nárostový vznešených hostů nepomáhají, nepovznesou skleslého du-
cha válečníků. Na západě hrozí boj. Naši hoši (legionáři) se drží, bojují se německá mor. Boje trvají. Rakousko chce pomoci poslední ofensivou v říjnu 1918, ale hned na počátku ofensivy celá armáda se rozpadla. Vojsko bez
povelů rozjelo se domů na přeplněných vlacích, ostatek šel do zajetí. (80 praporů po 1000 mužích, t. zv. za 5 minut 1%).

Samostatní.

Současně s rozkladem armád proklamuje

Československo dne 28. října 1918

svoji samostatnost. Jaký ohlas vabu-
dilo to v zemích koruny svatováclavské, jak v Praze re-
voluční národní výbor vládu převzal, jak německé výpur-
né kraje byly vojskem obsazovány, jak revoluce hladce
bez krvavé proliti provedena byla, nemožno zde vypriso-
vat. Přimněme si, jak působilo prohlášení samostatnosti
na naši obec! Když v úterý dne 29. října o 4. hod. odpoledne do-
šla do naší obce zpráva zrušení československého státu, našla nás
tato zpráva tak nepřipraveny na něco tak velkého, že větši-
na z nás nedovedla chápat plně ani dosahu a význa-
mu události té. Víme jen, že se nám nádra prudce dmula,

se nadšení nás ovládlo a ze všichni bez porádli stavu
 místní oslavy. cítili jsme se bratři. Ve středu večer dne 30. října ko-
 nána velkolepá slavnost. Všechny domy byly osvětleny,
 prapory vlály, vesnici komal se průvod veškerých míst-
 ních spolků s lampiony a hudbou. Prouziti, kdož ne-
 mohli choditi a malí děti zůstali doma. Nadšení
 bylo nevídané, provolávání slávy a jasot misil se se
 zpěvem vlasteneckých písní a zvuky hudby. (Sám vi-
 díl jsem nadšené zpívající lidi, o nichž se řádilo, že na zpěv
 ista neotevrou. Jak však byli nadšení. 'Práv bych si ještě
 jednou viděti vyraz očí jejich.) I slzy radosti kanuly.
 Průvod ubíral se za říjnového chladného večera kláširou
 cestou od domu starosty Schneidera, Chmelníkem,
 Úsobrnskou ulicí, Pod zámkem, Náměstím do Dolního
 Kouta, odkudž se vrátil k vile továrníka Bornera.
 Tam se průvod zastavil a s balkonu, na kterémž shro-
 máždil se obecní výbor a zástupcové spolků, promluvil
 řídící učitel Vincenc Halenta asi takto: „Mohutné
 nadšení zachvátilo v posledních dnech celý národ česko-
 slovenský. Po 300 sloných letech tvrdého utiskování
 a stálého prokořování zavítl nám veliký den svobody.
 Práv našich nebylo šetřeno a jen křemena nesnesitelná se
 nám ukládala. Náš odvážný sen stává se skutkem,
 neboť vstupujeme právě v řadu samostatných kultur-
 ních národů světa. V hlubokém rozchevění a po-
 hnutí vítá dnes každý Čech tuto světodějnou událost.
 Členjmenší vesničky až po stovřiatou Prahu všude rozlé-
 há se jasot, všude zní ples. Neraopomínejme však v
 těchto chvílích radosti a jasot na to, že na nás pat-
 ří celý svět a proto zachovejme důstojný klid a pořá-
 dek. Ukažme světu a hlavně svým nepřátelům, že
 jsme národ zralý, podrobme se všennárodní kázní,
 budme všichni a každý jednotlivce na svém místě a
 budme stále pohotovi vše vykonati a vše vynaložiti,
 aby další rozvoj československého státu z prvých po-
 čátků svých rostl a květal. Splnila se všekrá slo-

va velikeho arcicitele našeho J. A. Komenského, že vláda věcí našich vrátí se opět do našich rukou. Kéž se jí národ pevně chopí a kéž i dovede náležitě přestovat, chránit a hájit velký poklad samostatnosti, jak mu to kdě minulost a budoucnost. A té bohda lepší budoucnosti, na jejíž prahu právě stojíme, volám z plna srdce. Na zdar."

Slavnost byla ukončena zapěním písní "Kde domov můj?" a "Hej, Slováci." — Dne 2. listopadu 1918 pálena byla hraniční na hoře Kalvarii rovněž na oslavu naší samostatnosti. Navštěva byla veliká. Promluvil též nadučitel Vincenc Faleuta. Hrál hudba, zpívány byly vlastenecké písně, střílelo se na oslavu. Těde panoval pořádek.

V oku se mluvilo jen o prohlášení samostatnosti. Mladší hoř Nálada. dobrovolně hrnuli se k setnutí do Jevíčka a nadšeně je-li obsazovali Mor. Třeborou. Starší někteří situaci nerozuměli. Nemohli se rozloučiti s císařem, jenž vždy jim byl jako světec líčen. A co dalo to vysvětlování než pochopili. Tu radovali se dvojnásob, říkajíc: "Děti, vy budete mít jinací život." I křesťané na čas zapomněli na lichvu, jak byli spiti nadšením - ale jen na okamžik. Později si vše vyňadili.

Konec roku prožili jsme v jakési slavnostní náladě. Jásali jsme, když prezident Masaryk 15./XII. do Prahy přijel, někteří občané naší tam jeli, by přítomni byli uvítání. Těda skutečnost uvrhla prv obrovským nadšením na nás významu, radovali jsme se, že jsme svoji, že bude konec drancování od cizáků, pro svou vlast obětujeme vše. V náladě takové uběhly vánoce a my těšili jsme se na návrat legionářů a s lítostí vzpomínali jsme našich v dále dlejších mrtvých, jimž krutý osud nedopřál, by slyšeli volný vzduch svobodné vlasti.

Žde stůjtež na pomátku jejich jména!

Legionáři.

Ruští legionáři:

- 1) Růha František, 2. střelecký pluk, padl u Zborova dne 2. července 1917, pochován na Lechoví hoře.
- 2) Dopelka Metoděj, 1. sanitní vlak, zemřel 1. 1919 a pochován v Litlabinsku.

3. Paszdírek Jaroslav, 1. střel. pluk, 7. rota.	18. Rovner Jindřich, 9. pluk 3. rota
4. Rovner Antonín, štáb 1. divise	19. Hloušek Josef, 9. pluk
5. Halenta František, 3. střel. pluk	20. Toman František, 6. hanácký pl.
6. Štírnad František, štáb divise	21. Peka Václav, 11. střelecký pluk
7. Hymětal Antonín, 4. pluk	22. Štírnad Václav, armádní dílny
8. Podlehl František, 11. pluk	23. Červíněk František, 1 divise.
9. Imíral František, 5. pluk 7. rota	24. Fidler Jaroslav, zedník učitel.
10. Kalousek Karel, 6. pluk	
11. Kadlec František, 7. pluk 11. rota	<u>Francouzští legiónáři</u>
12. Medřík František, 7. pluk 10. rota	1. Podlehl Bohuslav, 21. střel. pluk
13. Bedřich Pokorný 1. též. bat. 2. divise	2. Medřík tenist, 22. " "
14. Pokorný Metoděj, 1. též. bat. 2. divise	<u>Italští legiónáři</u>
15. Vyšínka Josef, 5. bat. leh. 1. divise	1. Červíněk Norbert
16. Pospíšil Jan, 5. bat. leh. 1. div.	
17. Pfeifer Ludvík, kovářská rozvádka 1. div.	

Padlí a ztraceni.

(těch ti, kteří v nemocnicích neb doma následkem útrap váleč. zemřeli.)

1. Batelka Richard, tesař * 1892	18. Kubín Julius, rolník * 1879	36. Steffau Rudolf, kováč * 1881
2. Čiha Jan, zedník * 1879	19. Liebl Josef, kovářská * 1884	37. Stehlik Jan, zedník * 1883
3. Čiha Josef, zedník, * 1896	20. Medřík Karel, zedník * 1895	38. Stehlik Ludvík, * 1895
4. Čujan Alois, kol. syn * 1897	21. Mikulka Josef, kováč * 1880	39. Škurek Jan * 1884
5. Čujan Josef, rolník, * 1875	22. Mlateček Ludvík, pekař * 1866	40. Toman Alois, tesař * 1879
6. Dračka Jan, rolník * 1874	23. Mlčoch Karel, zedník	41. Továrek Antonín, zedník * 1893
7. Drápal Konrád, ciklár * 1887	24. Narožný Josef, zedník * 1899	42. Továrek František, zedník * 1891
8. Drápal Vincenc, * 1880	25. Páříl Alois, kováč * 1894	43. Továrek Josef, zedník * 1896
9. Foret Václav * 1872	26. Peka Jan, tesař * 1882	44. Halenta Alois, zedník * 1891
10. Hulich Rudolf, zedník * 1897	27. Pokorný Blažej, tesař * 1891	45. Halenta Jan, zedník * 1875
11. Hladil Emil, ciklár * 1882	28. Popelák Bedřich, pekař * 1893	46. Vašicek František, strojník * 1883
12. Hochvald Gustav, zedník * 1892	29. Popelák František, učitel * 1893	47. Vašicek Konrád, učedník *
13. Charvát Josef, zedník * 1898	30. Pudík František, tesař * 1882	48. Veselý Stanislav, zedník
14. Hedroutek Jan, zedník * 1894	31. Rovner Hugo, zedník * 1891	49. Vrba František * 1890
15. Hedroutek Josef, zedník * 1876	32. Růha František, * 1889	50. Hymětal Rudolf, zedník * 1893
16. Kolářek Josef, zahradník	33. Sedláček Josef, zedník * 1881	51. Vyšínka Vilém, rolník 1895
17. Kuba Konrád, mlynář * 1877	34. Soural Ludvík, kováč * 1893	52. Záček Josef, tesař * 1877
	35. Staněk František	

Ještě poslední pohled do světové války. Ž Jaroměřice nastou - Statistika
pilo službu vojenskou asi 530 mužů, čtvrtina obyvatelstva.
Na válečném poli vydechlo naposledy 52 životů, t. j. každý
desátý náš voják padl neb umřel. Bylo snad z toho více
ztrát na životech, nebo však dosud přesný stav zjistiti. Více
než 20 lidí zaplatilo válku svou tělesnou zdatností, stali se
z nich invalidé. A kolik zdraví zanecháno bylo na těch
polích krvi zkropených? Málo mladých mužů vrátilo se v
plné síle. Zdraví většiny utrpělo, u mnohých je zcela pod-
lomeno. Z domů za války dleli lidé léci, a cití dosud
následky strašné bíd, ustavičné úzkosti a strachu.
Pro vojsko dodáno bylo 62 koní, 440 kusů jatečného do-
bytka, 1240 q obilí a 760 q bramborů mimo jiné plodi-
ny a dodávkové předměty. Jak s lidmi jednáno bylo, vy-
četli jsme z let války a doplníme trochu statistiky v zá-
vorce uvedené. (pod čarou.)

Česká persekuce za války: Za války bylo internováno neb
vězněno přes 3.500 osob, mezi nimi 422 moravských učite-
lů. Kromě toho bylo policejně pronásledováno 26.800
dělníků, kteří byli jako politicky podezřelí šikanováni
nebo posíláni do vzdálených končin Německa, Švédska,
Belgie, Rumunska, Albánie i Malé Asie. Více než 1.500
osob bylo popraveno rozsudky polních soudů (mi-
mo ty, kteříž v Polsku, jinde na frontách, ale i do-
ma v městech byli pro malicherné záminky postře-
leni a prověšeni). Do 8. srpna 1918 pověšeno 74 chyce-
ných legionářů. Z politických důvodů zastaveno bylo
72 časopisů. Když byla dne 2. července 1917 vyhlášena
amnestie, bylo propuštěno z rakouských žalářů, a
internátů přes 18.000 osob. Celková škoda, kterou
utrpěli příslušníci republiky československé rakouskou
persekucí za války odhaduje se nejméně na 676
milionů Korun.

Obec Jaroměřice poškozena je mimo jiné tím, že znač-
né obnosy na válečné půjčky upsané propadly a
nebudou vráceny. Žel, že jsou mezi nimi i peníze sirotčů.

